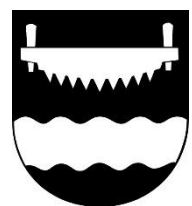


**SUUNNITELMA TOIMINNAN TEHOSTAMISESTA JA  
RAKENTEELLISISTA UUDISTUKSISTA  
SIVISTYSTOIMI**



**Ranuan kunta**  
23.4.2020

Hallintokuntien tulee esittää kunnanhallitukselle maaliskuun 2020 loppuun mennessä ko. hallinnonalalla suunnitellut tehostamistoimenpiteet ja rakenteelliset uudistukset koskien mm. henkilöstörakennetta, valta- ja vastuusuhteiden selkiyttämistä ja toimenpiteitä työajan tehokkaan käytön toteutumiseksi.

Sivistystoimessa varaudutaan tulevaisuudessa asiakasmäärien laskuun. Kunnan väestönkehitys on alenevaa muuttoliikkeen ja syntyvyyden laskun vuoksi. Syntyvyys oli vuonna 2019 vain 16 lasta ja jäänee alle 20 lapsen myös tulevaisuudessa. Syntyvyyden kehitys tulee näkymään nopeasti lasten määrän vähenemisenä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa sekä viiveellä myös lukiokoulutuksessa. Väestönmuutos tulee myös vaikuttamaan vapaa-ajan palveluiden kysyntään siten, että nuorten osuus tulee laskemaan ja ikääntyvän väestön osuus palvelujen käyttäjistä tulee lisääntymään.

## Sisällys

1 SIVISTYSTOIMEN HALLINTO .....	3
2 VARHAISKASVATUS.....	4
3 PERUSOPETUS.....	7
4 KIRJASTO .....	9
5 LUKIO .....	10
6 KANSALAI SOPISTO JA VAPAA-AIKATOIMI.....	11

## 1 SIVISTYSTOIMEN HALLINTO

Sivistystoimenjohtajan tehtäviä on syksystä 2018 alkaen hoitanut lukion rehtori. Sivistystoimessa työskentelee kaksi toimistosihteerinä, joiden tehtävät jakautuva siten, että Raija Niemi työskentelee pääasiassa koulu-sihteerinä esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa. Hänen vastuullaan on erityisesti oppilasrekisteri ja koulukuljetuksiin liittyvät asiat. Sirpa Pyykön työpanos jakautuu kansalaisopisto, vapaa-aikatoimen sekä osittain koulutoimen alalle. Koulutoimiston tehtäviä on jaettu molempien sihteerien ja sivistystoimenjohtajan kesken, kun Eija Muranen jäi eläkkeelle. Molemmat sihteerit huolehtivat myös laskutukseen liittyvistä tehtävistä ja ovat useiden ohjelmistojen pääkäyttäjää. Lisäksi heillä on tilastointiin ja arkistointiin liittyviä tehtäviä ja muita oppilaitosten käytännön työhön liittyviä tehtäviä, mm. asiakaspalvelutyö, materiaalitilaukset sekä neuvonta- ja opastustehtävät. Jatkossa on tehtäviä jaettaessa huolehdittava siitä, ettei tehtäviä kasaannu sihteereille liikaa. Asia on tärkeä myös varautumisen näkökulmasta, sillä kaikille toiminnoille ei ole olemassa varahenkilöä tällä hetkellä.

Koulujen keskuskeittiö on kuulunut sivistystoimen hallinnon alaisuuteen vuoden 2019 alusta alkaen. Koulujen keittiöllä työskentelee ruokapalvelupäällikkö ja neljä ruokapalvelutyöntekijää. Lisäksi kunnassa on tällä hetkellä kaksi jakelukeittiötä. Jakelukeittiöissä työskentelee kolme yhdistelmätyöntekijää, jotka työskentelevät puoliksi teknisellä toimella.

Koulujen keskuskeittiö toimii tällä hetkellä Kirkonkylän koulun vanhassa keittiössä, jonka yhteydessä oleva ruokala on edelleen koulujen käytössä. Uuteen monitoimikeskukseen suunnitellaan uusi valmistuskeittiö ja ruokala, joihin toiminta siirtyy keskuksen valmistuessa. Toiminta nykyisissä tiloissa keskuksen valmistumiseen saakka on epävarmaa henkilökunnan kokemien sisäilmahaittojen vuoksi, mutta viimeisimmät muutokset Kirkonkylän koulun keittiön ruokalan ilmastointiin ovat olleet lupaavia.

Keittiön henkilöstömäärä pidetään nykyisellä tasolla koulukeskuksen valmistumiseen saakka. Uusi keittiö mitoitetaan vastaamaan varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen ja lukion tarpeita syksystä 2022 alkaen. Tämä edellyttää noin 550 lounasannoksen tuottamista päivässä. Lisäksi keittiöllä valmistetaan esiopetuksen, varhaiskasvatuksen sekä aamu- ja iltapäiväkerhon aamupalat sekä välipalat noin 50 oppilaalle. Keittiöllä tarjotaan myös välipala noin 100 kuljetusoppilaalle. Henkilöstön määrä suhteutetaan valmistettavien annosten määrään uuden rakennuksen valmistuessa. Uuden keittiön valmistumisen yhteydessä tarkastellaan sen toiminnallisuutta siten, että olisiko mahdollista vähentää henkilökuntaa yhden ruokapalvelutyöntekijän verran. Yhden työntekijän palkkakustannukset ovat vuodessa noin 28 000 euroa.

## 2 VARHAISKASVATUS

Ennuste 1-6-vuotiaiden määrästä oletuksella, että 50 % ikäluokasta tarvitsee kunnan tarjoamaa hoitoa.

<b>Vuosi:</b>	<b>2020</b>	<b>2021</b>	<b>2022</b>	<b>2023</b>	<b>2021</b>	<b>2025</b>
<b>Lasten määrä:</b>	190	166	149	135	125	117
<b>Hoidossa olevien oletettu määrä:</b>	95	83	75	68	63	59

Syksystä 2020 alkaen päiväkodin enimmäislapsimäärä voi olla 21 lasta. Samalla oikeus subjektiiviseen varhaiskasvatukseen palautuu. Talvi 2020-2021 tulee näyttämään sen, minkälaisella hoidossa olevien osuudella tulevaisuutta voi suunnitella.

Nordean kiinteistössä toimii päiväkodin lisäksi kaksi perhepäivähoidon yksikköä. Päiväkodin 21 lapsen lisäksi hoidossa voi olla yhtä aikaa 12+12 lasta ryhmiksissä. Kanervikossa voi olla siis hoidossa enintään 45 lasta ensi syksystä alkaen, ja käytännössä kirjoilla voi olla hoitovuoroista riippuen hieman enemmän lapsia. Lisäksi Peurantien sijaitsee vuorohoidon ryhmäperhepäivähoidon yksikkö ja omissa kodeissa lapsia hoitaa neljä hoitajaa.

Peurantien yksikkö toimii väliaikaisena päiväkotina kevään 2020 ajan ja sen yhteydessä on ollut pieni ryhmäperhepäivähoidon yksikkö, koska kevään 2020 hoidettavien lasten määrä on ollut odotettua suurempi. Esiopetuksen ryhmiä on Kirkonkylän koululla kaksi, ja niiden yhteydessä järjestetään myös esioppilaiden päivähoito. Lisäksi Kuhassa sijaitsee yksi esiopetuksen ryhmä. Koronaviruksen vuoksi Peurantien pieni yksikkö ja Kujan esiopetus ovat olleet suljettuina.

Nykyisissä toimitiloissa voidaan normaalijärjestelyillä tarjota varhaiskasvatusta noin 60 lapselle, ja lisäksi kotoaan hoitaville voidaan sijoittaa noin 10-15 lasta. Peurantien yksikössä toimintaa voidaan jatkaa kaksi vuotta, mutta sen jälkeen on tehtävä mittavia kunnostustöitä, mikäli toimintaa siellä halutaan jatkaa. Kolmelle ryhmäperhepäivähoidon yksikölle on tarvetta varmasti kolmeksi vuodeksi, minkä jälkeen toimintaa saatetaan joutua jatkamaan vielä kolme vuotta henkilöstörakenteesta ja lasten määrästä riippuen. Tästä eteenpäin tilanne riippuu syntyvyyden tulevasta kehityksestä.

Koska kolmannelle ryhmäperhepäivähoidon yksikölle on tarvetta pidempää kuin Peurantien sijaintialueella voidaan jatkaa, on ratkaistava ko. yksikön toimitilojen jatkaminen:

Yhtenä vaihtoehtona on Peurantien rakennuksen peruskorjaus, mutta sen onnistuminen on kokemusten valossa epävarmaa ja kyseessä oli iso taloudellinen satsaus siihen nähden, että toiminta jatkunee siellä kuitenkin enintään 6 kuusi vuotta - todennäköisesti lyhyemmän aikaa. Kustannusarviota ei ole vielä tehty.

Toinen vaihtoehto olisi vuokrata ja remontoida sosiaalitoimelta jäljelle jäävät tilat Infran kiinteistöstä, jolloin varhaiskasvatuksen toiminta saataisiin keskitettyä samaan pihapiiriin. Tämänkin vaihtoehdon ongelmaksi muodostunevat korkeat kustannukset muutostöistä sekä vuokrista suhteutettuna 3 - 6 vuoden toiminta-aikaan.

Kolmas vaihtoehto olisi sijoittaa toiminta riittävän suureen vuokra-asuntoon, joka vuokrattaisiin tarpeen vaatimaksi ajaksi. Muutostöitä olisi tällöinkin pakko tehdä piha-alueelle (mm. aita, leikkivälineet) ja lasten kuljettamisesta mm. jäähallille ja liikuntatiloihin aiheutuisi kustannuksia vuokrien lisäksi.

Lyhyellä tähtäimellä Puolukka jatkaa ainakin talven 2020 - 2021 ajan, minkä kuluessa tehdään päätös toiminnan jatkamisen fyysisistä edellytyksistä sekä toimintamuodosta tulevaisuudessa. Henkilöstö rekrytoidaan sinne tulevaisuuteksi ja vastaava hoitaja jatkaa määräaikaisessa suhteessa niin ikään kevääseen saakka. Yksikön jatko ratkaistaan eri vaihtoehtoista tehtävän kustannusanalyysin ja hoidon tarpeen perusteella.

Varhaiskasvatuksessa on odotettavissa eläköitymisiä ja toiminnan muutoksia lähivuosien aikana. Päiväkodille palkataan yksi määräaikainen varhaiskasvatuksen opettaja vuodeksi, minkä jälkeen paikka voidaan täyttää sisäisin järjestelyin, kun Kuhan esiopetusryhmä lakkaa. Näin henkilöstömäärä putoaa vuonna 2021 yhden varhaiskasvatuksen opettajan verran, minkä vuosittainen kustannusvaikutus on noin 36 000 euroa (vuonna 2021 vaikutus on puolelta vuodelta 18 000 euroa). Lisäksi päiväkotiin palkataan vakinainen lastenhoitaja sisäisin siirroin, sillä useammalla henkilöllä on tehtävän edellyttämä kelpoisuus. Samalla yhden lastenhoitajan työpanos vähenee eläköitymisten johdosta, mikä on huomioitu nykyisessä talousarviossa.

Pitkällä aikavälillä varhaiskasvatuksen toiminta keskitetään Kanervikkoon päiväkotiin ja kahteen ryhmäperhepäivähoidon yksikköön, joista toisessa tulee olemaan vuorohoitoa. On todennäköistä, että viimeistään kuuden vuoden jälkeen tämä riittää kattamaan varhaiskasvatuksen tarpeen kunnassa. Lisäksi työtä riittänee parille kotonaan lapsia hoitavalle hoitajalle. Mikäli hoidettavien lasten osuus tulee jatkossakin olemaan alle 50 prosenttia, voidaan kolmannelta ryhmiksestä luopua nopeammin. Yhden ryhmiksen lakkauttaminen tuo henkilöstösäästöjä noin 87 000 euroa vuodelta, mutta hoidon tarve sanelee lakkauttamisen ajankohdan ja sen voidaanko toimintaa supistaa pidemmällä aikavälillä vai tapahtuuko muutos yhdellä kertaa.

Kuhassa jatkaa oma esiopetuksen ryhmä vielä lukuvuonna 2020-2021, mutta sen jälkeen tarkastellaan, keskitetäänkö esiopetus kokonaan Kirkonkylän koululla toimiviin ryhmiin, vai yhdistetäänkö Kuhan esiopetus koulujen 1-2 vuosiluokkien opetusryhmään. Kuhassa esioppilaita on tulevina vuosina seuraavasti:

2020-2021:	Kuha: 13	KK: 28 (14+14)	Kaikki: 41 (20+21)
2021-2022:	Kuha: 3	KK: 29 (14+15)	Kaikki: 32 (16+16)
2022-2023:	Kuha: 6	KK: 18	Kaikki: 24 (12+12)
2023-2024:	Kuha: 8	KK: 16	Kaikki: 24 (12+12)
2024-2025:	Kuha: 4	KK: 24 (12+12)	Kaikki: 24 (12+12)
2025-2026:	Kuha: 7	KK: 10	Kaikki: 17

Lukuvuonna 2021-2022 Kuhassa ei kannata pitää omaa esiopetusryhmää, koska oppilaita olisi vain kolme. Yhdistäminen vuosiluokkien 1 - 2 ryhmään on haasteellista, koska E - 2 -luokkaan tulisi yhteensä 24 oppilasta kolmelta eri vuosiasteelta. Siksi suunnitelmassa on, että koko esiopetus keskitetään Kirkonkylän koululla toimiviin ryhmiin syksystä 2021 alkaen. Toiminnasta aiheutuu, jonkin verran enemmän kuljetuskustannuksia, mutta esioppilaiden päivähoito järjestyy kaikkina päivinä Kirkonkylällä. Syksystä 2025 alkaen Kirkonkylällä toimii enää yksi esiopetuksen ryhmä ja henkilöstön tarve pienenee yhdellä varhaiskasvatuksen opettajalla, minkä kustannusvaikutus on vuonna 2025 yhteensä 18 000 euroa ja vuonna 2026 toiset 18 000 euroa lisää (yhteensä noin 36 000 euroa).

Varhaiskasvatuksen johtajan virka täytetään 1.7.2020 alkaen ja tämän hetkinen johtaja Leila Huovinen siirtyy perehdyttämään seuraajaansa, kunnes pitää säästövapaansa ja siirtyy pois tehtävästä. Varhaiskasvatuksen johtaja vastaa koko varhaiskasvatuksen johtamisesta ja toimii esimiehenä koko henkilökunnalle. Hän toimii myös päiväkodin johtajana ja vastaa toiminnasta yhdessä päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajan kanssa. Tehtävä on luonteeltaan pääasiassa hallinnollinen, mutta johtaja osallistuu päiväkodin lapsiryhmän työskentelyyn keskimäärin yhden päivän viikossa.

Yhteenveto varhaiskasvatuksen henkilöstön vähenemisestä:

Vuosi:	Talousvaikutus:	Työntekijä:
2021	- 18 000	Päiväkodin varh.kasv. opettaja (syyskausi)
2022	- 18 000	Päiväkodin varh.kasv. opettaja (kokonaan pois)
2025	- 18 000	Esiopetuksen varh.kasv. opettaja (syyskausi)
2026	- 18 000	Esiopetuksen varh.kasv. opettaja (kokonaan pois)
2023-2025	- 87 000	Peurantien ryhmiksen lakkauttaminen (ajankohta ei tiedossa)

Vuoteen 2026 mennessä toiminnasta on odotettavissa noin 150 000 euron säästöt henkilöstökuluissa, mutta siitä on vähennettävä mahdolliset rakennusten muutoksista ja kuljetuksista aiheutuvat lisäkulut. Arviota voidaan tarkentaa Peurantien suunnittelun ja kesällä 2021 uusittavan kuljetuspalvelusopimuksen jälkeen. Lisäksi säästöjä tulee avustavan henkilöstön ja määräaikaisten työntekijöiden vähenemisen myötä, mutta henkilöstötarve tulee arvioida kunkin vuoden kohdalla toteutuvan hoidontarpeen mukaan.

### 3 PERUSOPETUS

Lasten määrän väheneminen tulee vaikuttamaan luokanopettajan virkojen tarpeeseen lähivuosina. Tällä hetkellä näyttää siltä, että henkilöstössä tapahtuvien muutosten vuoksi määräaikaisten virkojen väheneminen jatkuu lukuvuoteen 2023-2024 saakka. Vuonna 2023 vähenee yksi määräaikainen luokanopettajan virka ja vuonna 2024 toinen määräaikainen virka. Lukuvuosisvaihtelun vuoksi kustannusvaikutukset ovat vuonna 2023 noin 20 000 euroa, vuonna 2024 noin 40 000 euroa ja vuonna 2025 noin 20 000 euroa. Syksystä 2024 alkaen Kirkonkylän koulu on muuttunut kokonaisuudessaan kaksisarjaiseksi.

Samalla tarkasteltavaksi tulee Kuhan koulun opettajamitoitus, sillä tämänhetkisen ennusteen valossa syksyllä 2024 Kuhan koulun yhdysluokkien koot olisivat 14, 13 ja 20. Koulussa toimisi tuolloin kolme luokanopettajaa. Tästä eteenpäin Kuhan koulu voi jatkaa 2 - 3 opettajan kouluna riippuen tulevien vuosien syntyvyydestä ja sen jakaantumisesta kunnan alueelle. Kustannusvaikutus yhden luokanopettajan viran vähentymisellä on vuonna 2024 syyslukukauden osalta noin 20 000 ja seuraavana vuonna toiset 20 000 euroa kevätlukukauden osalta.

Kuhan koulu on mahdollista yhdistää Kirkonkylän kouluun aikaisintaan syksystä 2026 alkaen, jolloin oppilaat on mahdollista sijoittaa olemassa oleviin opetusryhmiin, eikä Kirkonkylälle tarvitse perustaa uusia opetusryhmiä. Näin ollen toiminta voidaan järjestää tulevassa monitoimikeskuksessa, mikä ei olisi mahdollista ennen mainittua ajankohtaa. Yhdistämisen seurauksena vähenisi kolme luokanopettajan virkaa, minkä kustannusvaikutus on noin 60 000 euroa lakkauttamisvuodelta ja toiset 60 000 euroa seuraavassa talousarviossa. Koulun lakkauttamisesta laaditaan tarkempi kustannusarvio, kun se tulee ajankohtaiseksi. Toinen vaihtoehto olisi, että koulu jatkaa kahden opettajan koulun, mikäli rakennuksen kunto sen sallii. Ratkaisevassa roolissa suunnittelussa on syntyvyyden kehittyminen Kuhan koulun alueella tulevina vuosina.

Lukuvuodesta 2026-2027 alkaen Kirkonkylällä vähenee luokanopettajan tarve yhdellä opettajalla per vuosi aina lukuvuoteen 2031-2032, kun koulu muuttuu yksisarjaiseksi. Jokaisena talousarviovuotena kustannusvaikutus tulee olemaan 20 000 euroa vähennettynä suhteessa edelliseen vuoteen.

Syksystä 2027 alkaen yläkoulu muuttuu seitsemänneltä luokalta alkaen kaksisarjaiseksi. Aineenopettajien tuntien muodostumista tulee tarkastella oppiaineittain niin, että vakituisille viranhaltijoille riittää tunteja opetusvelvollisuuden täyttämiseen. Opettajien tarve tulee vähenemään, mutta ratkaisuihin vaikuttaa oleellisesti luokanopettajien kelpoisuus opettaa aineita yläluokilla sekä mahdolliset tuntiopettajien virat, joilla voidaan vastata muutosvaiheessa opetuksen vähenemiseen. Lisäksi vaadittaviin toimenpiteisiin vaikuttavat yläkoulun valinnaisaineiden suosio tuona ajankohtana.

Tulevana lukuvuotena 2020 - 2021 pyritään löytämään ratkaisu tekstiilityön opetukseen siten, että vähäiset tunnit jaetaan rehtorin ja kuudennen luokan luokanopettajan kesken. Järjestelystä ei synny merkittäviä taloudellisia säästöjä, sillä opetustuntien määrä pysyy suurin piirtein samana ja sijaiskulut lisääntyvä, kun rehtori ei enää vastaa osasta sijaisuuksista. Lähivuosina yläkoululta tulee luultavasti lakkaamaan toinen liikunnan opettajan virka, kun vakituinen liikunnan opettaja palaa täysiaikaiseen työhön. Tästäkään ei synny merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, sillä opetustuntien määrä ei muutu, mutta jaettavana on muutama opetustunti opettajien opetusvelvollisuuksien täyttämisen takaamiseksi.

Kirkonkylän koululla toimii oma rehtori ainakin vuosina 2020-2022. Suunnitteilla on ollut siirtyä malliin, jossa koko perusopetuksella olisi rehtori sekä apulaisrehtori. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla se, että yläkoulun rehtori toimii koko perusopetuksen hallinnollisena rehtorina ja vastaa yläkoulun toiminnasta, mutta alakoulun henkilöstöjohtajana ja oppilashuollon vastaavana toimii luokanopettaja apulaisrehtorina. Tehtävänjaolla ei

sinänsä ole merkittäviä kustannusvaikutuksia, sillä se ei vähennä opetustuntien määrää ja käytännössä apulaisrehtorin opetusvelvollisuutta jouduttaisiin huojentamaan samalle tasolle kuin tämänhetkinen alakoulun rehtorin enimmäisopetusvelvollisuus.

Alun perin suunnitelmaa hahmoteltiin monitoimikeskuksen rinnalla ja se olisi selkeyttänyt koulun johtamista, jos uusi monitoimikeskus olisi muodostanut yhtenäiskoulun, johon olisivat kuuluneet vuosiluokat 1 - 9. Monitoimikeskuksen rajaaminen omaksi alakouluksi on kuitenkin aiheuttanut sen, että alakoulu ja yläkoulu toimivat edelleen erillisinä yksiköinä ja käytännössä erillisissä rakennuksissaan.

Lukuvuonna 2026 - 2027 alakoulun palkkaperusteryhmien määrä (luokat 1-6) ei enää täytä OVTES:n alarajaa, mutta yläkoulun rehtorin ryhmien määrä ei ole muuttunut nykyisestäään. Yläkoulun rehtorin opetusvelvollisuus nousee vuosina 2027 - 2030 ylärajalle, jolloin opetustuntien riittäminen voi olla haaste. Rehtorintehtävien yhdistäminen olisi järkevä ajoittaa vuosien 2026 - 2027 ajalle, jolloin alakoulu alkaa muuttua yksisarjaiseksi ja yläkoulu kaksisarjaiseksi. Yhtenäiskoulun rehtorilla ei välttämättä tarvitsisi olla opetusvelvollisuutta ja apulaisrehtorille riittäisi opetustunteja omasta luokasta. Samaan aikaan yläkoulun toimintoja voidaan sijoittaa uudesta monitoimikeskuksesta vapautuviin luokahuoneisiin ja koulujen toiminta nivoutuu myös arjen tasolla tiiviimmin toisiinsa.

Yhteenveto perusopetuksen henkilöstön vähenemisestä:

Vuosi:	Talousvaikutus:	Työntekijä:
2023	- 20 000	Määräaik. luokanopettaja (syyskausi)
2024	- 20 000 - 20 000 - 20 000	Määräaik. luokanopettaja (kokonaan pois) Toinen määräaik. luokanopettaja (syyskausi) Kuhan koulun luokanopettaja (syyslukukausi)
2025	- 20 000 - 20 000	Toinen määräaik. luokanopettaja (kokonaan pois) Kuhan koulun luokanopettaja (kokonaan pois)
2026	- 20 000 - 20 000	Kirkonkylän luokanopettaja (syyslukukausi) Kuhan koulun luokanopettaja (syyslukukausi)
2027	- 20 000 - 20 000 - 20 000	Kirkonkylän luokanopettaja (kokonaan pois) (Uusi Kirkonkylän luokanopettaja (syyslukukausi) Kuhan koulun luokan opettaja (kokonaan pois)

Vuodesta 2027 alkaen Kirkonkylän koululla vähenee yhden luokanopettajan virka aina vuoteen 2032 saakka. Talousvaikutus on vuosittain 40 000 euroa , kun huomioidaan edellisenä vuonna syntyvä kevätkauden säästö. Tässä taulukossa ei ole huomioitu Kuhan koulun lakkauttamista, vaan koulun muuttuminen kahden opettajan kouluksi. Lisäksi yläkoulun henkilöstön muutokset vuodesta 2027 alkaen on syytä tarkentaa lähempänä ko. ajankohtaa huomioiden edellä mainitut vaikuttavat seikat.



#### 4 KIRJASTO

Ranuan kunnan kirjastoauto on teknisen elinikänsä puolivälissä. Käyttöikää autolla on vielä noin 10-15 vuotta. Auton lainausten määrä on laskenut viime vuosina, mutta syynä on ollut osittain auton pysäkkien väheneminen. Kirjastoauto toimintaa ei kannata lakkauttaa ennen vuotta 2023, koska Aluehallintovirasto voi periä toimintaan saatuja valtionavustuksia kunnalta takaisin.

Kirjastolla on parin vuoden kuluessa odotettavissa parin työntekijän eläköityminen, joista toinen koskee kirjastoautoa. Eläköitymisten jälkeen tilalle palkataan henkilö, joka voi vastata kirjastoauton toiminnasta sen käyttöään loppuun saakka. Mikäli auton käyttö tulevaisuudessa hiipuu muun muassa koulujen lakkauttamisen tai väestönkehityksen vuoksi, voidaan henkilöstöresurssia keskittää enemmän pääkirjastolle ja kirjastoauto keskittyy vain niihin pysäkkeihin, joilla kysyntää palvelulle vielä on. Suunnitelmissa ei ole uuden kirjastoauton hankintaa enää 2030-luvulla. Kirjastoautolle on vuosittain varattu talousarviossa noin 57 000 euroa.

Kirjastopalveluiden tulevaisuudessa tulee korostumaan omatoimiajan lisääntyminen. Omatoimiajan lisääminen mahdollistaa kuntalaisille yhä laajamittaisemman mahdollisuuden hyödyntää kirjastopalveluja aamusta iltaan. Toisaalta asiakaspalveluiden kysyntä ilta-aikaan klo 16-19 välillä on vähentynyt viime vuosina. Asiakaspalveluaika voidaan siis jatkossa keskittää virka-ajalle, niin että virkailija on paikalla sellaisena aikana, kun palvelulle on eniten käyttöä.

Kirjaston henkilöstömitoituksessa on taattava, että henkilöstöä on riittävästi kaikkien kirjaston tehtävien hoitamiseen - ei vain asiakaspalveluun. Eläköitymisten jälkeen minivaatimus on, että kirjastolla ja kirjastoautolla on käytössään yhteensä kolme henkilötyövuotta ja lisäapua esimerkiksi palkkatuella olevista henkilöistä. Henkilöstö keskittyy asiakaspalvelun lisäksi muihin kirjaston perustehtäviin: kokoelman hoitoon, palvelusäiltöjen tarjoamiseen ja toiminnan kehittämiseen. Kirjaston määrärahoissa on taattava jatkossa aineiston ja palveluiden tuottamiseen riittävät resurssit. Palveluiden ulkoistaminen ja pienenevän kokoelman myötä lisääntyvät kustannukset (mm. kaukolainat) on kyettävä kattamaan samalla, kun paikallisessa kirjastossa ylläpidetään mahdollisimman monipuolista ja ajantasaista kokoelmaa.

Uudessa monitoimikeskuksessa kirjaston fyysinen koko tulee puolittumaan ja samalla kokoelma joudutaan supistamaan puoleen. Uusissa tiloissa kirjasto keskittyy peruspalvelunsa tuottamiseen. Fyysiset tilat eivät mahdollista enää muun muassa yleisötilaisuuksien ja näyttelyjen pitämistä kirjaston tiloissa. Lisäksi kokouspalvelut toteutetaan jatkossa kunnan hallinnon tiloissa.

Koulujen ja kirjaston yhteistyö tulee aiempaa välittömämmäksi, kun toiminnat sijaitsevat samassa pihapiirissä. Kirjaston fyysiset tilat eivät kuitenkaan mahdollista kirjaston käyttöä oppimis- tai oleskelutilana, vaan koulujen ja kirjaston yhteistyö pysyy nykyisellään kirjastovierailujen muodossa. Kirjasto sisällytetään uuteen monitoimikeskukseen omana toimintayksikkönään, jotta sen asiakkaiden rauha ja kirjaston toiminta pienellä henkilöresurssilla on mahdollista taata häiriöttömänä ja turvallisena. Kirjaston käytön suosio koululaisien keskuudessa tulee varmasti kasvamaan, koska se on helposti saavutettavissa koulupäivän jälkeen ja esimerkiksi lukiolaisten vapaatuntien aikana.

Yhteenvetona kirjastosta on odotettavissa yhden henkilötyövuoden väheneminen vuosien 2025-2030 välisenä aikana, minkä kustannusvaikutus yhdeltä kokonaiselta vuodelta on noin 28 000 euroa. Seuraavan vuosikymmenen alussa kirjastoauto jää pois kunnan palveluvalikoimasta mikä vähentää kustannuksia vuosittain 28 000 euroa lisää, kun huomioidaan, että kirjastoautoon sisältyvät henkilöstö- ja palvelukulut säilyvät työpanoksen kohdentuessa pääkirjastoon.

## 5 LUKIO

Lukion rehtori vastaa myös sivistystoimenjohtajan tehtävistä ilman opetusvelvollisuutta. Lukiolla työskentelee kaksi matemaattisten aineiden lehtoria, joiden työpanos kohdentuu pelkästään lukiolle. Heidän lisäksi yläasteen ja lukion yhteisinä opettajina toimii viisi opettaja, joiden pääkouluna on lukio. Lukiota pääkouluun pitäviä opettajia on siis yhteensä seitsemän. Lisäksi yläasteen opettajista neljällä on tunteja lukiolla, minkä lisäksi opinto-ohjaajan palvelut jaetaan molemmille kouluille. Lukio hyödyntää myös perusopetuksen kiertävää erityisopettajaa tunti-laskutuksen mukaan.

Lukion opettajakunnan koossa ei tule tapahtumaan muutoksia ennen vuotta 2027, jolloin yläaste alkaa muuttua kaksisarjaiseksi. Yläasteen henkilöstö mitoitusta joudutaan tarkastelemaan uudelleen syksystä 2027 alkaen ja tunteja joudutaan jakamaan siten, että lukiossa opettavien opettajien tunnit tulevat riittämään ja Ranuan lukiolla on edelleen henkilökuntaa, joka pystyy vastaamaan tasokkaasta lukio-koulutuksesta ja ylioppilaskokeiden toteuttamisesta.

Lukiolla ei järjestetä ensimmäisten pakollisten kurssien jakoryhmiä enää syksystä 2020 alkaen. Kurssivalintojen ja yläasteen valinnaisaineiden vaihteleva suosio voi aiheuttaa sen, että jonakin lukuvuotena kaikkien opettajien opetusvelvollisuudet eivät täyty. Tähän voidaan vastata sopimalla paikallisesti kurssien toteuttamishoidoista siten, että lukion kurseja voidaan toteuttaa kokonaisina kurseina pienemmällä opiskelijamäärällä siinä tapauksessa, ettei opettajan opetusvelvollisuutta saada muilla tavoin täytettyä. Tämä takaa ammattitaitoisen opetushenkilöstön säilymisen lukiossa, ja samalla saadaan taloudellisia säästöjä jakoryhmien poistumisesta.

Lukion opiskelijamäärä tulee luultavasti putoamaan reiluun 50 opiskelijaan tulevina vuosina. Valinnaiskursseiden toteutumisen osalta vuodet 2024-2026 tulevat olemaan haastavia, sillä tuolloin opiskelijamäärä voi pudota alle 50 opiskelijan. Lapsimäärän väheneminen tulee oppilasennusteiden valossa vaikuttamaan lukioon merkittävästi vuodesta 2029 alkaen. Tämän vuosikymmenen aikana lukiokurssien toteuttamisperusteita joudutaan madaltamaan, jotta valinnaiskursseja voidaan paikallisesti toteuttaa ja seuraava vuosikymmentä kohti on tehtävä ratkaisu siitä, järjestetäänkö lukiokoulutusta, kun lukion koko tippuu lähelle kymmentä opiskelijaa.

Lukioresurssia hyödynnetään tällä hetkellä monipuolisesti luokan ulkopuoliseen toimintaan. Tulevaisuudessa tulee myös taata, että resurssia riittää opettajille osoitettujen opetuksen ulkopuolisten töiden ja tehtävien korvaamiseen. Tällaisia ovat muun muassa ylioppilaskokeiden valmistava tarkistaminen ja lukion päättötutkintoon kuuluvat suulliset kuulustelut sekä muu paikallinen erityistoiminta, jonka uusi opetussuunnitelma mahdollistaa.

Lukio lainaa oppikirjat opiskelijoiden käyttöön ja varaa koululle riittävästi kannettavia tietokoneita opiskeluun ja sähköisiin kokeisiin. Koulumatkat kustannetaan opiskelijoille yli 5 kilometrin matkalle edelleenkin. Laitteiden uusimiseen varataan riittävät resurssit, jotta sähköinen opiskelu on mahdollista jatkossakin.

## 6 KANSALAI SOPISTO JA VAPAA-AIKATOIMI

Kansalaisopiston kurssitarjonnassa huomioidaan ikärakenteen muutos ja tarjonnan taloudellisuus. Lasten ja nuorten määrän väheneminen tulee pienentämään nuorten opiskelijoiden määrää, mutta vastaavasti kansalaisopisto mahdollistaa ikääntyvän väestön harrastus- ja opintotoiminnan säilymisen kunnassa. Kurssien hinnoittelu suunnitellaan kohderyhmien mukaan. Tällä hetkellä opetustunnin keskimääräinen hinta on noin 70 euroa, mikä tulee nousemaan joko opiskelijoiden vähenemisen ja/tai kurssimaksujen nousun vaikutuksesta.

Vapaa-aikatoimen toiminnassa korostuu ennaltaehkäisevä työn ote ja nuorten palveluiden turvaaminen, vaikka lasten ja nuorten määrä tulee laskemaan 2020-luvun aikana. Yläasteikäisten määrä alkaa laskea vuodesta 2026 alkaen, mikä vaikuttaa palvelujen käyttäjämääriin. Toiminnalla pyritään edistämään nuorten harrastus- ja vapaa-ajanvieton mahdollisuuksia, jotta kunnan elinvoima säilyy pienevistä ikäluokista huolimatta. Tällä on suuri merkitys muun muassa siihen, kuinka moni lukio- ja ammattikouluikäinen jää asumaan Ranu-alle.

Keskeistä on taata vapaa-aikatoimen hankkeiden omarahoitusvalmius, jotta avustuksilla voidaan kehittää ja ylläpitää monipuolista toimintaa. Keskeisessä roolissa ovat ajan hermolla elävät kokeilut, joilla reagoidaan asiakaskunnan muuttuviin intresseihin. Nuorten palveluissa korostuvat etenkin sosiaalisten kontaktien ylläpitäminen ja pysyminen paikkakunnalla. Yksittäisten hankkeiden lakkauttamisella saataisiin vuosittain joidenkin tuhansien eurojen säästöjä omarahoitusosuuksista, mutta kääntöpuolena saattaisi olla sosiaalitoimen palvelujen kasvava kysyntä.